

یادداشت سردبیر

تربیت همسوی با فطرت

مسعود تهرانی فرجاد ●

نگرش عمیق و دقیق در تعلیم و تربیت انسان وقتی پدید می‌آید که در طول نگاه خالق انسان و هستی باشد؛ چرا که بافت وجودی انسان با ساختار منظم و قانونمند نظام هستی هماهنگ و همسوست. نقطه شفاف و تجلی بخش این هماهنگی در انسان را می‌توانیم در فطرت توحیدی او ببینیم. قرآن کریم به‌عنوان منشور زندگی و راه سعادت انسان درباره فطرت می‌فرماید: «فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ»؛ به‌سوی آیین پاک الهی روی آور. این فطرت الهی است که خداوند انسان‌ها را بر آن آفریده است. تبدیل و تغییری در آن وجود ندارد. این آیین استوار و محکم حق است ولی بیشتر مردم نمی‌دانند (سوره روم، آیه ۳۰).

گرچه خمیره انسان با فطرت الهی سرشته شده و این مهم در تمام مراحل حیات او جلوه‌گر است، ولی در دوران کودکی و به‌ویژه هفت سال اول، به لحاظ عمق تأثیرگذاری، از اهمیت بیشتر و بنیادی‌تری برخوردار است. از این‌رو، برنامه و فعالیت‌های آموزشی و پرورشی دوره پیش‌دبستان باید با جهت‌گیری صحیح و دقیقی مورد توجه قرار گیرد. زیرا نوع نگاه و سوگیری هر برنامه‌ای از بنیان‌های فکری آن متأثر است.

رویکرد برنامه‌درسی ملی جمهوری اسلامی ایران بر **فطرت‌گرایی توحیدی** مبتنی است. اتخاذ این رویکرد به معنای زمینه‌سازی لازم برای شکوفایی فطرت الهی نوآموزان و دانش‌آموزان از طریق برنامه‌ها و فعالیت‌های همسو و مناسب با این نگرش است. فطرت‌گرایی توحیدی در تعالیم قرآن و عترت ریشه دارد و به مراحل خلقت و تربیت انسان از قبل تولد تا بزرگسالی توجه دارد. برنامه دوره پیش‌دبستان نیز باید از رویکردی تبعیت کند که بتواند با درکی عمیق و نگاهی جامع به کودک، او را در جامعه و ارتباطات گسترده آن با دنیای پیچیده امروز و فردا راهبر باشد. از این‌رو، برنامه‌ریزان، تولیدکنندگان محتوا، مربیان و والدین، کارشناسان و مدیران مهدهای کودک و مراکز پیش‌دستانی نه تنها باید در تدوین، اجرای برنامه و انتخاب نوع ارزشیابی از حریم شخصیت کودک به‌عنوان امانت الهی پاسداری کنند، بلکه با انطباق خویش و نیز برنامه‌های آموزشی و پرورشی، زمینه شکوفایی و ارتقای تربیت و یادگیری کودکان

به سوی اهداف و انتظارات مبتنی بر رویکرد مزبور را فراهم کنند. سنین اوان کودکی از حساس‌ترین مراحل تربیت است. توصیه‌های ائمه اطهار (علیهم‌السلام) که راهنمایان اصلی تعلیم و تربیت هستند، مؤید این موضوع است. همچنین، روان‌شناسان و صاحب‌نظران تعلیم و تربیت بر اهمیت دوره پیش‌دبستان در شکل‌گیری شخصیت کودک تأکید دارند.

○ کدام جهت‌گیری؟!

بر مبنای یافته‌های علمی و تجربه‌های زیسته در می‌یابیم، ساختار وجودی کودک بسیار تحت تأثیر رفتارها و گفتارهای پدر و مادر، و اطرافیان، اعم از مربی، قرار می‌گیرد. آن‌ها این آموخته‌ها را درون خود ذخیره می‌کنند و مبنای رفتار و گفتار خود در آینده قرار می‌دهند. اگر این رفتارها و گفتارها پاک و طیب باشد، انعکاس آن نیز پاک و طیب خواهد بود و اگر غیرطیب باشد، انعکاس آن غیرطیب است. این نگرش بن‌مایه تربیت کودک را شکل می‌دهد، زیرا عملکرد کودک با گزاره‌های درونی وی رابطه معنادار و مستقیم دارد.

بر این اساس، کودک باید در دوره اولیه رشد خود، حتی از مرحله جنینی، در معرض موقعیت‌های طیب یا دست‌کم با کمترین آلاینش‌های غیرطیب، باشد تا از طریق انس با طیبات، زمینه‌های شکوفایی فطرت برای وی فراهم شود.

طیب‌صفتی است که بر کالبد و جسمی بار می‌شود که به دلیل ارتباط داشتن این کالبد با فطرت انسان، می‌تواند هدایت مطلوبی را در او جاری کند. به‌طوری‌که به همه موضوعات و مسائل زندگی انسان، اعم از تعقل، باور، علم، عمل و اخلاق، و همچنین سامان‌دهی روابطش با خود، خدا، خلق و خلقت مرتبط است و می‌تواند تربیت کودک را از طریق مواجهه با طیبات و قرار گرفتن در موقعیت‌های طیب، شامل محیط، محتوای آموزشی - تربیتی، مربی، تغذیه، ابزار و رسانه‌ها تسهیل بخشد، به‌طوری‌که بنیاد محکمی برای بروز منش و نگرش توحیدی در سنین بالاتر باشد. براین مبنای، اقتضا می‌کند سیاست‌گذاران و دست‌اندرکاران دلسوز، در عرصه تربیت فرزندان ایران زمین گام‌هایی استوار بردارند. ان شاء الله.